

موقعیت کنونی و دورنمای آینده صنعت بیمه آفریقا

ترجمه: نصراله طهماسبی

سابقه تاریخی

اگرچه بیش از پنصد سال است که بیمه به عنوان بخشی از فرهنگ اقتصادی و بازرگانی اغلب کشورهای پیشرفته جهان پذیرفته شده است لیکن بیمه‌های بازرگانی به شکل امروزی آن تا اوائل قرن جاری در اکثر کشورهای آفریقایی ناشناخته بود. پیدایش بیمه‌های بازرگانی در کشورهای آفریقایی به حدود ۱۰۰ سال قبل یعنی زمانی که بازرگانان یا مهاجرین اروپایی برای اولین بار به این قاره پا گذاشتند برمی گردد. معهذاً ذکر این نکته لازم است که اگرچه بیمه به شکل امروزی آن توسط بازرگانان اروپایی به آفریقا معرفی گردید لیکن مردم این سامان هیچگاه با واژه بیمه بیگانه نبودند. از زمانهای بسیار قدیم، در اغلب جوامع آفریقایی، طرحهای بیمه‌ای مختلفی از قبیل «سوسو» و سیستمهای تأمین خانواده‌ای وجود داشته است که اغلب ویژگیهای بیمه را داشته‌اند.

مشارکت آفریقاییها در امر بیمه

در روزهای اولی که بیمه‌های بازرگانی در آفریقا رواج یافت، بازارهای بیمه آفریقا بطور کامل تحت سیطره غیربومیان قرار داشت. تا اواخر دهه ۱۹۵۰ در سرتاسر آفریقای سیاه حتی یک شرکت بیمه صد در صد آفریقایی وجود نداشت و تا قبل از تأسیس اولین سری از شرکتهای بیمه آفریقایی، بازار بیمه این قاره زیر سلطه دفاتر بیمه‌ای که شعب قبلی شرکتهای بیمه اروپایی بود، قرار داشت. ادارات مرکزی این شرکتهای در اروپا بود و کلیه تصمیمات در رابطه با صدور بیمه‌نامه،

بیمه‌های اتکائی، مسائل فنی و مدیریتی در آنجا اتخاذ می گردید.

با استقلال آفریقا و در نتیجه مشارکت بیشتر آفریقاییها در اغلب امور مربوط به اقتصاد ملی خود، تعدادی شرکت بیمه آفریقایی تأسیس گردید.

شرکتهای بیمه آفریقایی، فعالیت خود را در بازارهای بیمه آفریقا آغاز کردند. گسترش فعالیت شرکتهای بیمه داخلی در برخی از مناطق آفریقا بیشتر از سایر قسمتها محسوس بوده است. معهذاً هنوز هم مناطقی در آفریقا وجود دارد که فعالیت شرکتهای بیمه داخلی در آنها در سطح بسیار پائینی قرار دارد. خوشبختانه این مناطق نسبت کمی از بازار بیمه‌ای آفریقا را تشکیل می دهند.

تأسیس سازمان بیمه آفریقا در سال ۱۹۷۲

علاوه بر دخالت دولتهای آفریقایی در فعالیتهای بیمه‌ای (که متعاقباً در مورد آن توضیحات بیشتری داده خواهد شد) نقش تشویقی - حمایتی که آنکتاد از طریق انتشار نتایج مطالعات و تحقیقات متعدد خود در توسعه بیمه آفریقا داشته است، تأسیس سازمان بیمه آفریقا در سال ۱۹۷۲ در موریتانی را می توان یکی از اقدامات اساسی دانست که تأثیر بسزائی در توسعه و رشد بیمه در این قاره داشته است. یکی دیگر از عوامل اساسی که نقش مهمی در توسعه بیمه در آفریقا داشت - تأسیس سازمان بیمه آفریقا در سال ۱۹۷۲ در موریتانی می باشد. بازارهای بیمه آفریقا با الهام از سازمان بیمه

آفریقا موفق شدند سالهای ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۰ به عنوان یک صنعت مستقل مطرح شوند هم چنین در طول این دوره شرکتهای بیمه آفریقائی به بالاترین سطح رشد خود رسیدند. بدست آوردن موفقیتهای قابل توجه در این دوره را باید تا حدودی نیز مدیون افرادی دانست که با دوراندیشی و درایت خود سازمان بیمه آفریقا را تأسیس نمودند. برگزاری سمینارها، دوره‌های کارآموزی، کنفرانسها و انتشار نشریات سازمان بیمه آفریقا نقش مثبت و قابل توجهی در ارتقاء آگاهیهای بیمه‌ای در سراسر آفریقا داشته است. کنفرانسهای سالیانه سازمان بیمه آفریقا فضای بین‌المللی جالبی را برای برخورد اندیشه‌ها و مبادله آرا و اطلاعات بین بازارهای بیمه‌ای کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به وجود آورده که این امر به نوبه خود باعث رشد مستمر کیفیت خدمات بیمه‌ای در آفریقا گردیده است.

بازار بیمه آفریقا در سالهای ۱۹۸۰ الی ۱۹۸۹ کلیات: اگرچه بیمه‌های بازرگانی به شکل امروزی آن، هنوز در بسیاری از کشورهای آفریقائی نسبتاً جدید و ناشناخته است لیکن براساس گزارشات موجود که سابقه آنها به سال ۱۹۷۰ باز می‌گردد در حال حاضر بیمه به عنوان یکی از نیازهای حیاتی اقتصاد ملی، در تمام کشورهای آفریقائی مورد قبول و توجه قرار گرفته است.

حضور مستقیم دولتهای آفریقائی در فعالیتهای بیمه‌ای این حقیقت را آشکار می‌سازد که تا سال ۱۹۸۰ اغلب این دولتها به این نکته واقف گردیده بودند که یک اقتصاد مدرن نمی‌تواند بدون یک صنعت بیمه سازمان یافته به حیات و رشد خود ادامه دهد. پذیرش بیمه به عنوان یک ابزار حیاتی اقتصاد ملی، اغلب دولتهای آفریقائی را متوجه ضرورت تهیه مقررات و قوانینی که فعالیتهای بیمه‌ای را تحت کنترل و نظارت سیستماتیک دولت درآورد نمود. کشورهایی که

اقدام به تدوین مقررات نظارتی ننموده بودند، در دوره مورد بررسی، این امر را بطور جدی مورد توجه قرار دادند. به طوری که دهه ۱۹۸۰ را می‌توان دهه تحکیم بازارهای بیمه آفریقا نامید. در طول این دوره اغلب کشورهای آفریقائی موفق به گسترش بازار بیمه‌ای خود شدند. معهذاً واضح است که میزان و جهت رشد بیمه در کشورهای مختلف آفریقا متفاوت می‌باشد. ما بازارهایی داریم که کاملاً در انحصار دولت بوده و در آن تنها یک یا دو شرکت بیمه دولتی به فعالیت اشتغال دارند، نظیر زامبیا و تانزانیا. هم چنین بازارهای دیگری همچون نیجریه و کنیا وجود دارند که در آنها شرکتهای بیمه دولتی، در کنار شرکتهای بیمه خصوصی داخلی و خارجی تحت یک نظام بازار آزاد به فعالیت مشغولند. از سوی دیگر برخی از بازارهای کاملاً در تسلط شرکتهای بیمه خارجی هستند و تعداد کمی از شرکتهای بیمه آفریقائی در آنها فعالیت دارند. در اینگونه کشورها مقررات نظارتی محدود و غیرمؤثری از سوی دولتها اعمال می‌شود.

گسترش فعالیت و حجم آن

در دوره مورد بررسی، تمام انواع بیمه‌های بازرگانی سنتی در اغلب بازارهای بیمه آفریقا مورد عمل بوده است هرچند سطح نگهداری در بازارهای مختلف متفاوت است. در اغلب کشورها، ریسکهای بزرگ، از قبیل اکثر هواپیماها، تأسیسات نفتی و شیمیائی و خطر آتش سوزی صنایع بزرگ معمولاً بیمه شده و بخش اعظم آنها در بازارهای بین‌المللی بیمه اتکائی می‌شوند. حتی در بازارهای بزرگی چون نیجریه، بخش بسیار اندکی از اینگونه خطرات در داخل کشور نگهداری می‌شود. برای مثال، درحالی که در حدود ۱۱۰ شرکت بیمه مستقیم و پنج شرکت بیمه اتکائی حرفه‌ای در بازار بیمه نیجریه فعالیت می‌کنند لیکن در اغلب موارد کمتر از ۱۰٪ ریسکهای بزرگ در داخل بازار نگهداری

ادامه فعالیت مؤسسه بیمه شده را با مشکل مواجه سازد برعهده می‌گیرد و این امر دلیل اصلی پذیرش عمومی بیمه به عنوان فعالیتی است که وجود آن باعث اطمینان از ادامه حیات سایر فعالیتهای اقتصادی می‌گردد.

برخی از خسارتهائی که در طول دهه گذشته در کشورهای آفریقائی بوجود آمد، در صورتی که توسط بیمه گران مربوطه جبران نمی‌شد، ممکن بود لطمات شدیدی را بر اقتصاد ملی این کشورها وارد آورد. خسارات عمده آتش سوزی در کارخانجات پارچه بافی و شیمیائی و نیز خسارات وارده به خطوط هوائی و هواپیماها، برخی از موارد قابل ذکر است.

صنعت بیمه با قبول مسئولیت پرداخت خسارات مالی وارد به بیمه گذاران حقیقی یا حقوقی در واقع ثبات اقتصادی را به افراد و مؤسسات صنعتی و بازرگانی عرضه می‌نماید.

یکی از دستاوردهای صنعت بیمه در طول دهه گذشته در تمام بازارهای بیمه‌ای آفریقا این بود که توانست موقعیت خود را به عنوان یک وسیله مهم اقتصادی که وجود آن برای ادامه حیات سایر فعالیتهای اجتماعی - اقتصادی ضروری و حیاتی است تثبیت نماید.

دوم، این شرکتها به عنوان مؤسسات مالی، وجوه متراکم شده بیمه گذاران را در مؤسسات صنعتی یا بازرگانی متعلق به دولت یا بخش خصوصی سرمایه گذاری می‌کنند. هم چنین در کشورهایائی که بیمه‌های اشخاص به طور جدی مورد توجه می‌باشد، صنعت بیمه از طریق بیمه عمر به افزایش پس انداز در جامعه کمک می‌کند. در بازارهای بزرگتر و مشخص تر، صنعت بیمه در توسعه بازارهای مالی و سرمایه‌ای و نیز کسب ارز خارجی که موجب بهبود تراز پرداختها در شرایط رکود اقتصادی امروزی است مشارکت دارد.

می‌شوند. علت این امر را می‌توان در بالا بودن ارزش ریسکهای بیمه شده و ضرورت پرداخت خسارات به ارزش قابل تبدیل دانست.

در رابطه با حجم حق بیمه، آمار و ارقام نشان می‌دهد که کل حق بیمه صادره در آفریقا به استثنای آفریقای جنوبی از ۲۵۰ میلیون دلار در سال ۱۹۶۲ به ۵۵۰ میلیون دلار در سال ۱۹۷۲ رسیده که حاکی از رشدی به میزان ۲۱۴ درصد است و بین سالهای ۱۹۷۲ تا ۱۹۸۰ این رقم به پنج میلیارد دلار افزایش پیدا کرده است. اگرچه این ارقام نشانگر رشد قابل توجهی می‌باشد لیکن با در نظر گرفتن عواملی از قبیل تورم و روند رشد جهانی، حق بیمه تولید شده در بازار بیمه آفریقا در مقایسه با میزان جمعیت این قاره نسبت ناچیزی از حق بیمه جهانی را تشکیل می‌دهد از اینرو برای ارتقاء سطح فرهنگ بیمه‌ای در آفریقا بایستی اقدامات بسیاری انجام گیرد تا افراد عادی جامعه نسبت به مزایای بیمه آگاهی بیشتری پیدا کنند. این امر به ویژه در شرایط کنونی که سیستم‌های سنتی بیمه‌های اجتماعی از قبیل سیستم تأمین خانواده‌گی به علت گسترش شهرنشینی و مدرنیزاسیون در حال اضمحلال می‌باشد از اهمیت خاصی برخوردار است.

مشارکت صنعت بیمه در توسعه اقتصادی - اجتماعی آفریقا

صنعت بیمه سهم قابل توجهی در توسعه اقتصادی - اجتماعی آفریقا داشته و براساس شواهد موجود این مشارکت به شکل مطلوبی ادامه خواهد داشت. بیمه به عنوان یک نهاد اقتصادی، دارای دو نقش اساسی می‌باشد که تأثیر مطلوبی در بهبود اقتصاد ملی کشور دارد:

اول، قبول ریسک و پرداخت یا جبران خسارات وارده به بیمه گذار. بیمه گذار ممکن است شخص حقیقی یا حقوقی اعم از یک مؤسسه بازرگانی یا دولت باشد در واقع صنعت بیمه مسئولیت جبران خسارات مالی را که ممکن است

نقش ثانوی

در گذشته، در اغلب بازارهای بیمه‌ای آفریقا، شرکتهای بیمه مایل بودند که فعالیتهای خود را به امور سنتی یعنی ارائه پوشش‌های بیمه‌ای محدود نمایند. اما تغییر مثبتی که در طول دهه گذشته در اغلب بازارهای بیمه‌ای این قاره بوجود آمده و در حال ریشه دواندن است افزایش تحرک صنعت بیمه در فعالیتهای جنبی مهمی از قبیل پیشگیری از خسارت، کاهش ریسک، تشویق اقدامات ایمنی و بطور کلی مدیریت ریسک و بیمه و آن چیزهایی است که به کاهش ضایعات ملی کمک می‌کند. برای مثال در نیجریه اکثر شرکتهای مهم بیمه مستقیم و اتکائی جزو اعضاء فعال «دانشکده مدیریت ریسک نیجریه»^۱ که به منظور ترویج روشهای جدید مدیریت ریسک و ایمنی ایجاد گردیده است می‌باشند.

با افزایش شهرنشینی، بیکاری یکی از مشکلات اساسی اغلب کشورهای آفریقائی شده است. صنعت بیمه با ایجاد امکان کار برای قشر وسیعی از مردم، در حل مشکل بیکاری نیز مشارکت می‌کند. در طول سالهای ۱۹۸۰ الی ۱۹۸۹ تعداد افرادی که در صنعت بیمه آفریقا استخدام گردیده‌اند در حد قابل توجهی افزایش یافته است. پیش بینی می‌شود در طول دهه ۹۰ با افزایش آگامی مردم از ارزش اقتصادی - اجتماعی بیمه، تعداد افرادی که به استخدام شرکتهای بیمه در خواهند آمد افزایش بیشتری پیدا کند. در برخی از کشورها، بیمه‌گران مستقیم و اتکائی نقش کلیدی در تأمین اعتبارات لازم جهت انجام فعالیتهای ساختمانی، تجاری، صنعتی و دیگر پروژه‌ها و برنامه‌هایی که موجب بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی مردم می‌گردد ایفا می‌نمایند.

روند توسعه بازارهای بیمه‌ای آفریقا در

سالهای ۱۹۸۰ الی ۱۹۸۹

مداخله دولت: از اوائل دهه ۱۹۶۰ به بعد،

ضرورت مداخله دولت در بازارهای بیمه‌ای آفریقا کاملاً محرز گردید. قبل از آن دولت در بازارهای بیمه‌ای دخالت چندانی نداشت و نتیجه طبیعی آن استثمار مردم توسط سازمانهای بیمه‌ای ضعیف و سست بنیاد بود. در حال حاضر به جرأت می‌توان گفت آن ایام که به سالهای رشد قارچی شکل شرکتهای بیمه موسوم می‌باشد سپری شده است. در اغلب کشورها، دخالت دولت به مفهوم کنترل و نظارت بر عملیات بیمه‌ای به منظور اطمینان از توانائی ایفای تعهدات شرکتهای بیمه و هم چنین رعایت قوانین و مقررات از سوی آنها و حمایت از منافع بیمه‌گذاران و اقتصاد ملی و بطور کلی جامعه انجام می‌گیرد.

در برخی از کشورها، دخالت دولت در امور بیمه‌ای، به صورت تأسیس شرکتهای بیمه مستقیم و اتکائی از سوی آنها انجام گرفته است. بطوریکه در گزارشهای آنکساد و دیگر گزارشات تصریح گردیده است، بدون شک دخالت دولت در امر بیمه، نقش عمده‌ای را در توسعه بیمه در آفریقا ایفا نموده است.

یکی از اقدامات مثبتی که در طول دهه مورد بررسی تقریباً در اغلب کشورهای آفریقائی انجام گرفت، تدوین قوانین و مقرراتی در رابطه با نظارت بر عملیات بیمه‌ای می‌باشد. در این دهه کشورهایی که فاقد چنین قوانینی بودند آنها را تهیه و به تصویب مراجع ذیصلاح خود رسانیدند و آنهایی که دارای چنین قوانین و مقرراتی بودند اقدام به اصلاح این قوانین در جهت افزایش ضمانت‌های اجرائی آنها نمودند. از جمله کشورهایی که در طول این دهه قوانین و مقررات جدیدی را جهت هدایت عملیات بیمه‌ای خود به تصویب رسانیدند می‌توان از مصر، کنیا، نیجریه، مراکش، موریتانی، کامرون، گینه، اوگاندا، زیمبابوه و زامبیا نام برد.

اکثر مقرراتی که در طول دهه مورد بررسی به اجرا گذارده شد در رابطه با افزایش توان مالی شرکتهای بیمه و ارتقاء کیفیت مدیریت این

واگذاری به خارج صورت نمی گیرد، بین سالهای ۱۹۸۵ و ۱۹۸۸ سه شرکت بیمه اتکائی توسط بخش خصوصی تأسیس گردیده است.

صندوقهای مشترک

یکی دیگر از پیشرفتهای بازارهای بیمه‌ای آفریقا در طول دهه گذشته، تشکیل صندوقهای مشترک بیمه می باشد. تعداد صندوقهای مشترک منظور انجام امور بیمه‌ای اعم از مستقیم یا اتکائی، در فاصله سالهای ۱۹۸۰ الی ۱۹۸۹، در بازار بیمه آفریقا بوجود آمد، در طول تاریخ بیمه‌ای این قاره بی سابقه است. در سطح ملی صندوقهای مختلف بیمه آتش سوزی، اتومبیل، هواپیمائی، اتکائی و امثالهم و در سطح منطقه‌ای صندوق مشترک بیمه اتکائی WAICA در طول این دوره ایجاد شده است. هم چنین سازمان بیمه‌ای آفریقا اقدام به تأسیس صندوقهای مختلفی تحت عناوین، «صندوق بیمه آتش سوزی آفریقا» و «صندوق بیمه‌های هواپیمائی آفریقا» نموده و تأسیس صندوقهای دیگری در زمینه بیمه‌های نفتی و انرژی را در دست بررسی دارد.

بیمه گران مستقیم و اتکائی آفریقا بر این باورند که تأسیس صندوقهای مشترک بیمه، باعث افزایش ظرفیت نگهداری و ارتقاء هر چه بیشتر سطح فنی و درک متقابل در آنها می گردد و به همین جهت بنظر می رسد که روند تأسیس صندوقهای مشترک به ویژه پس از مشخص شدن عملکرد موفقیت آمیز صندوقهای تأسیس یافته قبلی، ادامه خواهد یافت.

روند آزادسازی بازارهای بیمه‌ای

در طول دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ تعدادی از کشورهای آفریقائی براساس رهنمودهای آنکتاد و دیگر تشکیلات بین‌المللی و به منظور کاهش وابستگی خود به بازارهای بیمه‌ای پیشرفته دنیا و هم چنین جلوگیری از خروج بی رویه ارز، تصمیم گرفتند تا شرکتهای بیمه مستقیم و اتکائی خاص

شرکتها بوده است. این مقررات در بیشتر موارد مربوط به حداقل سرمایه مورد نیاز شرکتهای بیمه، نحوه کنترل و نظارت بر عملیات بیمه‌ای و ایجاد ضابطه «نه حق بیمه نه پوشش» به نحوی که در قانون بیمه ۱۹۸۴ کشور کنیا مطرح گردیده است می باشد. مسلماً ایجاد ضابطه «نه حق بیمه نه پوشش» کمک درخورد توجهی به آن دسته از بیمه گران آفریقائی که در رابطه با جمع آوری حق بیمه‌های خود از بیمه گذاران، نمایندگان و دلالتان بیمه مشکلاتی داشتند نموده است و آثار مثبت این اقدام در کشور کنیا کاملاً نمودار می باشد.

قدمتانی که در جهت افزایش توان بیمه گران و ظرفیت بازارهای بیمه‌ای برداشته شده است

در طول دهه گذشته با الهام از رهنمودهای مؤسسات حرفه‌ای بیمه از قبیل سازمان بیمه آفریقا، WAICA، CICA، FANAF و هم چنین سازمان بیمه گران مستقیم و اتکائی شرق آفریقا، در تعدادی از بازارها قدمتانی مثبتی جهت افزایش توان مالی بیمه گران و بالا بردن سهم نگهداری بازار که در دهه ۱۹۷۰ کمتر مورد توجه بود برداشته شده است و در همین راستا بیمه گران مستقل اقدام به افزایش سرمایه‌های خود نموده‌اند. براساس مقررات وضع شده، شرکتهای بیمه موظف گردیده‌اند که به منظور بالا بردن ظرفیت نگهداری بازار، میزان حداقل سرمایه‌های خود را افزایش دهند. دیدگاه کلی اینست که واگذاری به خارج تنها زمانی باید انجام گیرد که از ظرفیت نگهداری داخل کاملاً استفاده شده باشد. اتخاذ این سیاست، در برخی از کشورها موجب تأسیس شرکتهای بیمه اتکائی خصوصی گردیده است. برای مثال در نیجریه که به موجب مقررات، واگذاری اتکائی به خارج، قبل از پر شدن کامل ظرفیت بازار داخل، امکان پذیر نمی باشد و در بعضی از رشته‌ها از قبیل بیمه اتومبیل، حادثه، عمر و مسئولیت هیچگونه

خود را ایجاد نمایند.

همانگونه که انتظار می‌رفت، شرکتهای بیمه تازه تأسیس، در اغلب موارد، به اهداف خود دست یافته و علاوه بر آن موجب ارتقاء سطح تخصص بیمه‌ای در جامعه و افزایش آگاهی مردم از بیمه گردیدند. متأسفانه برخی از این شرکتهای به علت گرفتار شدن در بوروکراسی اداری قدرت سودآوری و توان مالی خود را از دست دادند.

در بین سالهای ۱۹۸۰ و ۱۹۸۹ بازارهای مختلف بیمه در آفریقا جهت توقف این روند و افزایش توان مالی خود راههای مختلفی را به شرح زیر در پیش گرفتند:

الف - برخی از کشورهای آفریقایی بر این باورند که صنعت بیمه تنها زمانی می‌تواند خوب عمل نماید که در یک جو آزاد رقابتی و به دور از انحصار امور در دست دولت عمل نماید و به همین جهت تصمیم گرفتند تا شرکتهای بیمه ملی خود را به مردم واگذار نمایند برای مثال در گینه، دولت تصمیم گرفت به بخش خصوصی اجازه دهد تا در کنار بخش دولتی به فعالیت‌های بیمه‌ای بپردازد با این امید که ایجاد امکان انتخاب برای مردم و رقابت شرکتهای بیمه با یکدیگر موجب ارتقاء کیفیت سرویس دهی شرکتهای بیمه و در نتیجه افزایش سودآوری آنها گردد.

برخی دیگر از کشورهای آفریقایی نیز با همین طرز تفکر، تصمیم گرفتند تا شرکتهای دولتی خود را به مردم واگذار نمایند.

ب - کشورهای دیگری که انحصار دولت را بر بازار بیمه‌ای خود حاکم نساخته بلکه به شرکتهای بیمه دولتی نیز اجازه داده‌اند که در یک بازار آزاد با بخش خصوصی به رقابت بپردازند براین باورند که شرکتهای بیمه بایستی به دور از دخالتها و تسهیلات دولتی به صورت بازرگانی اداره شوند و به همین جهت تصمیم دارند که یا کلیه این شرکتهای را به بخش خصوصی واگذار کنند و یا اینکه آنها را با روش شرکتهای بازرگانی اداره نمایند. این روش

در بازار بیمه‌ای نیجریه به اجرا گذارده شد و دولت تصمیم گرفت به تدریج کلیه مؤسسات دولتی از جمله شرکتهای ملی بیمه مستقیم و اتکائی نیجریه و سایر شرکتهای بیمه دولتی را به بخش خصوصی واگذار نموده و یا به شکل بازرگانی اداره نماید.

ج - معدودی از دولتهای آفریقایی که با اقتصادی ضعیف، نراز پرداختهای سست و شرکتهای بیمه دولتی با مدیریتی غیرکارآمد و عملکردی نامطلوب مواجه بودند تصمیم گرفتند که کلیه حقوق خود در این شرکتهای را به شرکتهای بیمه خارجی واگذار نمایند. این اقدام از سوی «سازمان بیمه آفریقا» که معتقد به تأسیس مؤسسات ملی بیمه به عنوان ابزاری جهت بدست آوردن استقلال اقتصادی می‌باشد به عنوان یک اقدام منفی و خلاف اصول تلقی شده و مورد انتقاد قرار گرفته است. در حالیکه نگرانی دولت‌ها در رابطه با عملکرد ضعیف مؤسسات بیمه دولتی و ضرورت تغییر روش اداره و واگذاری آنها به بخش خصوصی قابل درک است لیکن بنظر می‌رسد که صنعت بیمه آفریقا با نگرانی روندی را که منجر به واگذاری شرکتهای بیمه دولتی به خارجیان می‌گردد تعقیب می‌نماید.

در همین راستا، «سازمان بیمه آفریقا» در بند ۸ صورتجلسه پانزدهمین مجمع عمومی خود که در ژوئن ۱۹۸۸ در حراره پایتخت زیمبابوه تشکیل گردید تصویب نمود که: «تمام دولت‌های آفریقایی، بیمه را به عنوان یک ابزار حیاتی جهت رشد و آزادسازی اقتصادی دانسته و به همین جهت معتقدند که کنترل و بهره‌برداری اساسی از آن بایستی در دست کسانی باشد که کاملاً متعهد به توسعه اقتصاد کشور باشند.» در همین اجلاس قطعنامه‌های دیگری به تصویب رسید که از همکاری‌های بین‌المللی در زمینه بیمه‌های مستقیم و اتکائی حمایت نموده و ضرورت تبادل هر چه بیشتر امور بیمه‌ای و اطلاعات فنی در بین بیمه‌گران آفریقایی به منظور کاهش میزان ارزی که به عنوان حق بیمه اتکائی از

آفریقا خارج می‌گردد را مورد تأکید قرار داده است.

عملکرد ضعیف برخی از شرکتهای بیمه دولتی در آفریقا باعث گردیده است که ادامه فعالیت آنها مورد سؤال واقع شود. برای مثال، گزارش شده است که دولت گابن به خاطر عملکرد نامطلوب شرکت بیمه ملی گابن و وضعیت مالی متزلزل آن در پایان سال ۱۹۸۷ تصمیم گرفت که این شرکت را به شرکت بیمه UPA فرانسه بفروشد و در حال حاضر این شرکت به عنوان شعبه UPA در گابن فعالیت می‌کند. در عین حال کارشناسان در حال بررسی وضعیت مالی چند شرکت بیمه دیگر می‌باشند و امکان دارد که این شرکتهای نیز کلاً یا جزئاً به خارجیان واگذار شوند.

اگرچه علاقه و توجه دولت به حل مسائل و مشکلات مالی و مدیریتی شرکتهای بیمه دولتی کاملاً محسوس است لیکن اینکه آیا فروش این مؤسسات به خارجیان، راه حل صحیحی جهت برطرف نمودن این مشکلات می‌باشد یا نه معلوم نیست. یکی از راه‌حلهائی که ممکن است در درازمدت اثرات بهتری را بوجود آورد تقویت بنیه مالی این مؤسسات از طریق تزریق سرمایه توسط دولت و یا واگذاری آنها به بخش خصوصی داخلی، منطقه‌ای و یا آفریقائی می‌باشد. به این منظور بایستی قدمهائی نیز در جهت ارتقاء کیفیت فنی و کارآئی مدیریت اداری این شرکتهای احتمالاً با استفاده از امکانات تخصصی بین‌المللی، برداشته شود.

روند همکاری بین مقامات نظارت کننده بر فعالیتهای بیمه‌ای در آفریقا

از دیگر اقدامات مثبتی که در سالهای پایانی دهه هشتاد شاهد آن بودیم افزایش همکاری بین مقامات کنترل کننده/نظارت کننده بازار بیمه آفریقا می‌باشد. با تأسیس انجمن نظارت گران بیمه در

آفریقا که زیر چتر سازمان بیمه آفریقا بوجود آمده است، این همکاری در طول دهه نود می‌بایستی با جدیت و تلاش بیشتری رشد و ارتقاء یابد. در نتیجه انتظار می‌رود که مقامات نظارت گران بیمه در آفریقا جهت حذف شرکتهای بیمه ضعیف اقدامات یکنواختی را به مرحله اجرا گذارده و در ارتباط با مسائلی از قبیل میزان سرمایه مورد نیاز، ذخایر احتیاطی و آزاد، کیفیت مدیریت و سرمایه گذاری به ویژه در رشته بیمه عمر تصمیمات مشترکی اتخاذ نمایند.

قسمت دوم: آینده

ملاحظات کلی

در این بخش از گزارش جریاناتی را که آینده صنعت بیمه آفریقا را رقم خواهد زد مورد بررسی قرار داده و نظری اجمالی به آینده خواهیم انداخت.

سرنوشت صنعت بیمه به عنوان یک نهاد اقتصادی بستگی نزدیکی با روند حرکت اقتصادی هر کشور دارد. به عنوان یک قاعده کلی، رشد صنعت بیمه در یک کشور کاملاً همگام با رشد اقتصادی آن کشور صورت می‌گیرد. بنابراین هر گونه پیشرفت فنی یا اقتصادی باعث ایجاد نیازهای جدید به پوشش‌های بیمه‌ای می‌گردد. به همین جهت نیاز بیمه‌ای ایالات متحده آمریکا به مراتب بیشتر از نیاز بیمه‌ای کشورهای در حال توسعه هم چون هند و نیجریه می‌باشد. حجم حق بیمه هر یک از بازارهای بیمه‌ای آفریقا مبین رشد اقتصادی اندک این کشورها است.

یکی از مشخصه‌های کلی سالهای دهه هشتاد، کاهش قابل توجه رشد اقتصادی در اغلب کشورهای آفریقا می‌باشد. در این دوره ساختار اقتصادی کشورها تغییر یافت و این اقدام تأثیر نامطلوبی بر زندگی مردم بخصوص اقشار کم درآمد جامعه گذارد. طبیعتاً شرایط بد اقتصادی رشد صنعت بیمه را نیز تحت تأثیر قرار

در هر حال، کشورهای آفریقائی همانند سایر کشورهای در حال توسعه به تلاش خود جهت ارتقاء سطح زندگی مردم از نظر اقتصادی و اجتماعی و نیز دست یابی به سطح بالاتری از تکنولوژی و صنعت ادامه خواهند داد. این امر نه تنها مستلزم صرف سرمایه است بلکه خطرات بسیاری را نیز دربر دارد. تنها راه اقتصادی جهت مقابله با خطراتی که در این تلاش غیر قابل اجتناب متوجه سرمایه‌های مورد مصرف می‌باشد استفاده از بیمه به اشکال جدید آن می‌باشد که به سرمایه‌گذاران این اطمینان و تضمین را می‌دهد که کلیه خساراتی را که در نتیجه تلاش جهت توسعه فنی و صنعتی متوجه سرمایه و منابع مالی آنها می‌گردد جبران نماید. در جبهه داخلی استفاده از بیمه‌های مستقیم به منظور تأمین پوشش‌های حمایتی لازم و در جبهه بین‌المللی استفاده از بیمه‌های اتکائی به منظور توزیع جهانی خطر موجب خواهد گردید که تلاش مستمر کشورهای در حال توسعه جهت بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی مردم آنها تقویت می‌گردد. با توجه به مراتب فوق بیمه به عنوان یک ابزار ضروری و غیر قابل اجتناب جهت توسعه آفریقا شناخته شده است.

نظر به اهمیت و نقش بیمه، بر دولت و مسئولین امور بیمه‌ای است که با تغییر هر آنچه که باعث ضعف و بی‌اعتباری بیمه می‌گردد موجبات تقویت هر چه بیشتر آنرا فراهم سازند. برخی از این نقاط ضعف قبلاً مورد بررسی قرار گرفته است معهدا در رابطه با بازارهای داخلی آفریقا و به طور کلی قاره آفریقا، لازم است تا برخی مسائل که آینده این صنعت را تحت تأثیر قرار می‌دهد به طور مشخص تری مورد بررسی قرار داده شود ولو اینکه برخی از مطالب تکراری باشد.

مشکلات بازارهای داخلی آفریقا

الف - عدم اعتماد

مقامات و مسئولینی که نظارت و هدایت

داد. معهدا در این دوره علیرغم سطح پائین فعالیتهای اقتصادی صنعت بیمه نه تنها توانست به حیات خود ادامه دهد بلکه در برخی موارد رشد اندکی نیز داشته است. آفریقائیان امیدوارند که در دهه نود از رکود اقتصادی خارج شده و شاهد آینده‌ای روشن تر و شرایط اقتصادی بهتری باشند. متأسفانه شاخص‌های اقتصادی چنین چیزی را نشان نمی‌دهند. در پایان دهه هشتاد، بیشتر از نیمی از مردم آفریقا به علت مشکلات ناشی از کمبود غذا، کاهش سرمایه‌گذاری‌ها، بسته شدن کارخانجات و صنایع در اثر فقدان ارز خارجی و عدم تعویض ماشین‌آلات و قطعات خسارت دیده یا نستهلک شده، بدهیهای خارجی، کاهش کمکهای بلاعوض و کوتاه شدن مدت اعتبارات خارجی، نزدیک یا زیر خط فقر زندگی می‌کردند.

علیرغم چشم‌انداز رشد بیشتر مشورهای پیشرفته در دهه نود، شواهد کلی حاکی از آن است که دورنمای اقتصادی آفریقا تیره و نامطمئن است. بیشتر دولتهای آفریقائی این مشکلات را تشخیص داده و اقداماتی جهت مقابله با آن انجام داده‌اند، هر چند که تحت شرایط دشوار کنونی، تجدید ساختمان و رونق اقتصادی به کندی صورت می‌گیرد. امید است که کشورهای صنعتی موقعیت حاد کشورهای آفریقائی را درک کرده و به پیدا کردن راه حلی جهت بحران بدهیهای خارجی آفریقا کمک کنند.

شواهد حاکی از این است که علیرغم وجود شایط نامساعد اقتصادی در آفریقا و آینده نامطمئن این قاره، بیمه به عنوان بهترین و مؤثرترین روش مقابله با خطرات به راه خود ادامه خواهد داد.

بدون شک، آینده صنعت بیمه متأثر از نحوه استفاده از بیمه به عنوان چتری که مردم و دولتها را در مسیر پیشرفتهای اقتصادی، فنی و صنعتی‌شان مورد حمایت قرار می‌دهد خواهد بود.

بیمه را در بازارهای مختلف، بر عهده دارند نایستی از هیچ کوششی در جهت جلب اعتماد مردم به سیستم بیمه‌ای مضایقه نمایند. در قوانین و مقررات حاکم بر فعالیتهای بیمه‌ای بایستی شرایطی گنجانیده شود که به موجب آنها شرکت‌های بیمه همواره از نظر توان مالی تا حد اعسار و همچنین مدیریت لایق و صلاحیت‌دار در شرایط معقول و مناسبی قرار داشته باشند. در آن دسته از بازارهایی که تعداد زیادی شرکت بیمه مستقیم اجازه فعالیت دارند، بایستی با توجه به ظرفیت بازار، اقداماتی جهت محدود کردن تعداد این شرکتها به عمل آید زیرا در یک بازار محدود و توسعه نیافته، مسلماً داشتن تعداد معدودی شرکت بیمه قوی و کارآمد بهتر از وجود تعداد بی شماری شرکت بیمه کوچک و ضعیف است. وجود چنین شرایطی موجب بروز رقابتهای ناسالم می‌گردد. دادن تخفیف، نرخ شکنی‌های حساب نشده و ناتوانی این شرکتها نسبت به ایفای تعهداتشان موجب سلب اعتماد جامعه نسبت به صنعت بیمه می‌گردد. مشکل دیگری که در حال حاضر وجود دارد تعیین سرمایه مناسب برای شرکت‌های بیمه می‌باشد. با توجه به تورم نسبتاً بالایی که در اغلب کشورهای آفریقائی وجود دارد بایستی حداقل سرمایه پرداخت شده، در دوره‌های زمانی معین، مورد تجدید نظر قرار گرفته و افزایش یابد.

ب - کاهش سودآوری :

در طول دهه گذشته، بازار بیمه آفریقا در مجموع برای تمام شرکت‌های بیمه مستقیم و بیمه‌گران اتکائی آنها و به طور یقین برای کلیه شرکت‌هایی که دارای مدیریت بهتری بوده‌اند سودآور بوده است. کاملاً بدیهی است که این سودآوری با توجه به عللی که موجب آن گردیده است و همچنین دیدگاهها و ارزشهای اجتماعی نوینی که در سرتاسر آفریقا گسترده شده است، در طول دهه نود به نحو چشمگیری

کاهش خواهد یافت. برای مثال، در ارتباط با بیمه‌های مسئولیت، چیزی که در اغلب کشورهای آفریقائی به چشم می‌خورد اینست که اکثر مردم یا متوجه حقوق قانونی خود نیستند و یا نسبت به اعمال آن، رغبتی از خود نشان نمی‌دهند. شواهد حاکی از آن است که در طول دهه نود، مردم بیشتر از گذشته به تعقیب دعاوی مسئولیت خود خواهند پرداخت و حتی دادگاهها با دیدی به مراتب سخاوتمندانه‌تر از بیست سال گذشته، نسبت به پرداخت خسارت‌ها رأی خواهند داد.

در پایان دهه قبل، رشته بیمه اتومبیل، به عنوان پردر دسترترین و کم سودترین رشته بیمه‌ای محسوب گردیده و ضریب خسارت نود یا صد درصد و حتی بیشتر از آن در برخی از بازارهای بیمه‌ای آفریقا، کاملاً عادی بود.

به نظر می‌رسد که در طول دهه نود فعالیت در این رشته سیر نزولی خود ادامه خواهد داد. مسائلی که در رابطه با بیمه‌های مسئولیت گفته شد در مورد بیمه شخص ثالث نیز به همان وجود دارد. با توجه به افزایش هزینه نگهداری اتومبیل و مشکل تهیه لوازم یدکی که ناشی از کمبود ارز خارجی می‌باشد، حوادث و وسایل نقلیه موتوری و در نتیجه ادعای خسارتهای مربوط به آن رو به افزایش است و به همین جهت لازم است تا صنعت بیمه و نیز مقامات کنترل کننده آن، تلاشی جدی جهت تعیین نرخ مناسب و معقول برای این رشته از فعالیت به عمل آورند. قابل ذکر است که در برخی از کشورهای آفریقائی علی‌رغم اینکه میزان خسارت پرداختی به علت تورم موجود به نحو قابل توجهی افزایش یافته است لیکن نرخ بیمه اتومبیل بیش از ده سال است که بدون تغییر باقی مانده است.

اگرچه بیمه‌گران آفریقائی بر افزایش نرخ بیمه اتومبیل اصرار می‌ورزند لیکن مقامات مسئول با استناد به اینکه هر گونه افزایش در میزان حق بیمه اتومبیل باعث تشدید تورم گردیده و پیامدهای سیاسی در بر خواهد داشت، در مقابل

این فشارها مقاومت کرده‌اند. امید می‌رود که در دهه نود، نرخ بیمه اتومبیل با توجه به ارقام واقعی خسارتهای پرداخت شده به ویژه در بخش خسارتهای جانی که میزان آن برای بیمه‌گران بسیار قابل توجه است، مورد تجدید نظر قرار گیرد.

در بخش بیمه‌های آتش سوزی صنعتی، با توجه به اینکه کارخانجات و ماشین‌آلات، هر روز کهنه‌تر می‌شوند و تأمین لوازم یدکی آنها از خارج از کشور به علت نداشتن ارز خارجی با مشکل مواجه می‌باشد لذا صاحبان صنایع هر چه بیشتر متوسل به لوازم ساخت داخل و ابتکارات محلی می‌شوند که این امر می‌تواند باعث افزایش خطرات آتش سوزی شود. خدمات آتش‌نشانی در اغلب کشورهای آفریقائی از کارآئی لازم برخوردار نیست و با توجه به عدم وجود منابع مالی جهت خرید ماشین‌آلات و لوازم اطفاء مورد نیاز، ممکن است وضع از این هم بدتر شود. این نشانه‌ها به وضوح بیانگر آن است که در دهه نود، خسارتهای آتش سوزی در آفریقا بیشتر شده و ضریب خسارت این رشته همانند کشورهای صنعتی جهان خواهد گردید.

با توجه به کاهش قریب الوقوع سودآوری فعالیت‌های بیمه‌ای، بیمه‌گران مستقیم و انکائی آفریقائی بایستی جهت ادامه بقا خود دست به انجام اقداماتی بزنند که برخی از آنها به شرح زیر می‌باشد:

۱ - کاهش هزینه مدیریت: در اکثر بازارهای بیمه‌ای آفریقا، به ویژه در دهه گذشته، ضریب خسارت پائین و در مقابل هزینه‌های مدیریت بالا بوده است. ضریب خسارت در اغلب این بازارها بین ۴۰ الی ۵۰ درصد می‌باشد که بسیار پائین‌تر از ضریب خسارت در بازارهای بیمه‌ای اروپا که در حدود ۸۰ درصد است می‌باشد. در مقابل، هزینه‌های مدیریت غالب شرکتهای بیمه آفریقائی بیشتر از شرکتهای اروپائی است. با توجه به پیش‌بینی افزایش

خسارت و کاهش سودآوری در دهه نود، صنعت بیمه آفریقا می‌بایستی برای ادامه حیات خود، اقدامات مثبتی جهت کاهش هزینه‌های مدیریت انجام دهد. از سوی دیگر، در حال حاضر، در اکثر بازارهای بیمه‌ای آفریقا، سطح حقوقها در حد پائینی قرار دارد و انتظار می‌رود که در دهه نود میزان حقوقها افزایش یابد در حال که سودآوری در حال نزول است. افزایش غیرقابل اجتناب هزینه‌های اداری ممکن است شرکتهای بیمه را مجبور سازد تا با کامپیوتری کردن عملیات اجرایی خود و یا استفاده از سایر روشها، تعداد کارکنان خود و در نتیجه هزینه‌های مدیریت را کاهش دهند.

۲ - افزایش دقت در پذیرش ریسک و استفاده بیشتر از کارشناسان بازدید اولیه در بیمه‌های آتش سوزی

افزایش دقت در پذیرش ریسک، یکی از حیاتی‌ترین اقداماتی است که جهت کاهش خسارات آتش سوزی باید مورد توجه قرار گیرد. در اغلب بازارهای بیمه‌ای آفریقا به علت کمبود کارشناس واجد شرایط و مجرب جهت بازدید اولیه، خطرات مورد بیمه به طور دقیق و مناسب مورد بررسی قرار نمی‌گیرند و بالطبع در طول اعتبار بیمه نیز بازدید مجددی جهت حصول اطمینان از حفظ استانداردهای لازم در نگهداری، به عمل نمی‌آید.

بنابراین به منظور حذف و یا کاهش ریسک‌هایی که امکان وقوع آتش سوزی در آنها بیشتر است می‌بایستی در انتخاب ریسک دقت بیشتری به عمل آمده و توجه بیشتری به آموزش کارشناسان بازدید اولیه مبذول گردد.

یکی از انواع بیمه‌هایی که در اغلب بازارهای بیمه‌ای آفریقا ناشناخته مانده است بیمه شکست ماشین‌آلات می‌باشد. دستیابی به رشدی قابل توجه در این رشته، مستلزم آن است که صدور آن با نظر مهندسين و بازرسينی که آموزش‌های بیمه‌ای لازم را دیده باشند انجام شود.

طراحی و با یک استراتژی فروش جدی نسبت به عرضه و فروش آنها در روستاها اقدام گردد.

با توجه به اینکه روشهای تأمین سنتی از قبیل «سیستم تأمین خانواده‌گی» در مقابل گسترش شهرنشینی و صنعتی شدن جوامع در حال از بین رفتن می‌باشد لذا می‌بایستی بیمه‌نامه‌های ساده‌ای طراحی و عرضه شود که نیازهای روستائیان را که قبلاً از سیستم‌های تأمین سنتی استفاده می‌کردند برآورد سازد. این بیمه‌نامه‌ها بایستی حاوی پوششهایی جهت تأمین هزینه تجهیزیه عروسی، هزینه‌های کفن و دفن، درمان، تحصیلات و نگهداری فرزندان و دیگر افراد تحت تکفل روستائیان باشد. این روستاها، زیارت‌های مذهبی در بین مردم آفریقا بسیار متداول گردیده است. شاید بیمه‌گران بتوانند طرح خاصی را تهیه و عرضه نمایند که به موجب آن هزینه زیارت‌های برنامه‌ریزی شده برای سالهای آتی، پرداخت شود.

پیشنهادات و راه‌حلهای

الف - دیدگاه کلی:

صنعت بیمه آفریقا در طول دهه هشتاد مطمئناً از رشد قابل توجهی برخوردار بوده است. بیشتر این رشد، پس از تأسیس «سازمان بیمه آفریقا» در اوایل دهه هفتاد بدست آمده است. در طول این دوره انجمن‌ها و مؤسسات بیمه‌ای بسیاری تشکیل گردیدند که این امر باعث برخورد آرا و نظریات و در نتیجه رشد دانش فنی در این قاره گردید. تبادل تجربه و تخصص بین کشورهای آفریقائی مطمئناً به نفع تمام این کشورها تمام شده و نقش قابل توجهی در پیشرفت بیمه در این قاره ایفا نموده است.

متأسفانه به علت مشکلات خاصی که بازارهای در حال توسعه آفریقا با آنها مواجه هستند، محاسن همکاری‌های قاره‌ای و منطقه‌ای به طور کامل شناخته نشده است. برای بدست آوردن نتایج بهتر و غلبه بر مشکلات و

با توجه به مطالب فوق لازم است طبقه‌بندی خطرات، به ویژه در رشته بیمه‌های آتش سوزی صنعتی، به طور جدی تری در بازارهای بیمه‌ای آفریقا مورد توجه قرار داده شود.

در طول دهه گذشته، تعدادی از کشورهای آفریقائی مقرراتی در زمینه بیمه‌های باربری وضع کرده‌اند که به موجب آنها صدور این نوع بیمه‌نامه‌ها می‌بایستی انحصاراً در داخل کشور انجام گیرد. اگرچه وضع این مقررات، حجم بیمه‌های باربری صادره در داخل این کشورها را افزایش داده لیکن تجربه خسارتی آن در اغلب موارد مطلوب نبوده است. برقراری مقررات نظارتی در بنادر و بنجود جریان حمل کالا در برخی از این کشورها، توانسته است تا حدودی نتایج حاصله را بهبود بخشد. امید می‌رود سایر کشورهای آفریقائی نیز به منظور کاهش خسارت و بهبود نتایج فنی عملیات بیمه باربری خود، اقدام به وضع اینگونه مقررات بنمایند.

۳ - پراکندگی بهتر فعالیتهای بیمه‌ای

موفقیت هر گونه نامه بیمه‌ای منوط به پراکندگی مناسب ریسک‌های بیمه شده می‌باشد. متأسفانه به علت پائین بودن سطح شناخت بیمه‌ای در اکثر بازارهای بیمه‌ای آفریقا، تعداد بیمه‌نامه‌های صادره در اغلب رشته‌ها پائین می‌باشد و به همین جهت از پراکندگی کافی برخوردار نیست از این رو شرکتهای بیمه می‌بایستی تلاش طاققت فرسائی جهت ایجاد پراکندگی بهتر در فعالیتهای بیمه‌ای خود به عمل آورند تا وقوع خسارات احتمالی آنها را با مشکل مواجه نسازد.

در طول دهه نود باید تلاش کرد تا بیمه‌نامه‌های بیشتری فروخته شود البته نه فقط در بخش صنعتی و به مؤسسات بزرگ بلکه به موازات آن به افراد عادی در مناطق شهری و روستائی که تاکنون کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. در دهه نود این روش باید تغییر یابد و بیمه‌نامه‌ها و پوشش‌های بیمه‌ای مناسب برای جوامع روستائی

رنج می برد. مؤسسات محلی آموزش بیمه و تشکیلات آموزشی که با کمک سازمان آنکتاد و یا دیگر مؤسسات ملی یا بین المللی تأسیس گردیده اند نقش بالارزشی را در طول دهه گذشته ایفا نموده اند معهدا به منظور پاسخگویی به نیازهای آموزشی در آینده، بایستی توجه و تکیه بیشتری در مورد این مؤسسات به عمل آید و با توجه به جایگاه آنها و نقش ارزشمندی که ایفا می نمایند از هیچ کوششی جهت حصول اطمینان از ادامه بقا و رشد آنها نباید فروگذار کرد. با وجود این حمایت از این مؤسسات نباید ما را از توجه به مؤسسات آموزشی ملی یا محلی بیمه و انستیتوهای آموزشی عالی بیمه باز دارد. این مؤسسات مفید بوده و نقش قابل توجهی را در آموزش کارکنان مؤسسات بیمه بر عهده داشته و خواهند داشت. در دهه ۱۹۹۰ مؤسسات آموزشی منطقه ای باید تشویق به ارائه دوره های آموزشی تخصصی گردند که دسترسی به آنها در مراکز آموزشی محلی یا ملی امکان پذیر نمی باشد. این مؤسسات باید به دانشگاههای پیشرفته و مراکز تحقیقات بیمه ای تبدیل گردند.

د - افزایش نظم بازار با ایجاد واحدهای نظارت گر بیمه

با توجه به روند آزادسازی اقتصادی و به منظور حصول اطمینان از سلامت، کارآئی و نظم صنعت بیمه در بازارهای بیمه ای آفریقا در دهه ۱۹۹۰ و پس از آن، بایستی اقداماتی به منظور هر چه فعال تر کردن واحدهای نظارتی به عمل آید. در دهه های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ اکثر واحدهای نظارتی غیرفعال بودند زیرا در اغلب موارد علیرغم وجود قوانین و مقررات مورد نیاز، نیروی انسانی که بتواند از این قوانین را به اجرا درآورد وجود نداشته است. این یکی از نتایج پرداخت کم حقوق و آموزشی ضعیف پرسنل واحدهای نظارتی است که معمولاً در بخش دولتی قرار دارند و از نظر شرایط کاری در موقعیتی پائین تر از آنچه که

درگیری های آینده، بایستی این مسائل شناخته و حل گردند.

برای مثال کاهش جریان خروج حق بیمه از کشورهای آفریقائی به کشورهای پیشرفته و یا جلوگیری کردن از آنچه که به «پرواز سرمایه» از طریق بیمه های اتکائی معروف است با همکاری بیشتر کشورهای منطقه از طریق معاملات متقابل بیمه ای امکان پذیر می باشد. معهدا این نوع همکاری فوق العاده مطلوب، تحت تأثیر مشکلاتی است که جهت پرداخت حق بیمه ها و خسارات در داخل محدوده کشورهای (به علت مقررات و محدودیتهای ارزی اعمال شده از سوی دولت) به وجود آمده است و تا زمانی که این مشکلات به نحو رضایت بخشی حل نشود دستیابی به اهداف مورد نظر، به طور کامل میسر نخواهد بود. از تسهیلاتی که در حال حاضر وجود دارد، مانند موافقتنامه ترجیحات تجاری، باید حداکثر استفاده به عمل آید. دولتهای آفریقائی باید شناخت بیشتری از مسائل بیمه ای پیدا کنند و اجازه دهند تا جریان آزاد انتقال پول بین کشورهای آفریقائی همانند دیگر معاملات تجاری به راحتی صورت گیرد. در حال حاضر در برخی از کشورهای آفریقائی پرداختی حسابهای مربوط به بیمه های مستقیم و اتکائی در پائین ترین رده اولویت ها قرار دارد.

ب - ارتباطات

عامل دیگری که باعث کاهش همکاری بازارهای بیمه ای آفریقا با یکدیگر شده است، ارتباطات است. این موضوع توجه بیشتر دولتهای آفریقائی را می طلبد.

ج - تحصیل و آموزش

علیرغم پیشرفتهائی که ظرف ده سال گذشته در اغلب بازارهای بیمه ای آفریقا بوجود آمده است. باید اذعان کرد که آفریقا کماکان از کمبود نیروی متخصص در اغلب رشته های بیمه ای

می رود که هم به عنوان مشاور بازرگانی و هم به عنوان مدیر ریسک انجام وظیفه نماید. با توجه به افزایش اهمیت مدیریت ریسک، مدیر بیمه باید از مفاهیم جدید مدیریت ریسک کاملاً آگاهی داشته و قادر باشد که بیمه گذاران خود را از مزایای سایر روشهای کنترل خطر و ایمنی نیز همانند بیمه مطلع نماید.

نتیجه

با توجه به مطالب مطرح شده در این گزارش، بنظر می رسد که بیمه آفریقا در شرایط مناسبی قرار دارد. لیکن بقا و رشد آتی آن بستگی به شرایط اقتصادی سالهای آینده خواهد داشت. با توجه به مشکلات متعدد اقتصادی، بدیهیهای خارجی، رودررو داشتن اروپای یکپارچه سال ۱۹۹۲ و عملکرد ضعیف کشورهای آفریقائی در جهت حل این مشکلات، دورنمای آینده آفریقا کاملاً مایوس کننده بنظر می رسد. شرایط بد اقتصادی مطمئناً روی آینده بیمه نیز تأثیر خواهد گذاشت. جهت اطمینان از ادامه حیات بیمه و مشارکت مؤثر آن در توسعه اقتصادی، لازم است که مدیران صنعت بیمه و دست اندرکاران امور بیمه ای از نظر فنی، حرفه ای و طرز تفکر رشد یابند تا قادر به حل مشکلات آتی خود اعم از آنهایی که در این گزارش مشخص گردیده و یا ذکری از آنها به میان نیامده است باشند.

پاورقی

1) Nigerian Faculty of Risk Management

بخش خصوصی صنعت بیمه عرضه می دارد قرار گرفته اند. برخی کشورها از قبیل نیجریه جهت حل این مشکل اقدام به تجارتي نمودن فعالیت واحدهای کنترل کننده و نظارتي بیمه نموده و در نتیجه میزان حقوق پرداختی و شرایط کاری این واحدها را با دیگر مؤسسات تجاری و بخش خصوصی بیمه یکسان نموده اند. قصد دولت از افزایش حقوق، جذب نیروهای قابل و با تجربه در بخش های نظارتي بیمه و در نتیجه افزایش کارآئی این بخش از صنعت می باشد.

وجود یک سیستم کنترل و نظارت مؤثر مطمئناً موجب افزایش نظم در بازار بیمه خواهد گردید، چیزی که جهت توسعه آینده این بازارها کاملاً ضروری است. جدا از اجرای مقررات قانونی، بهترین شکل نظم زمانی به وجود خواهد آمد که صنعت داوطلبانه آنها را برای خود بوجود آورده و به اجرا گذارد.

صنعت بیمه بایستی عملکرد خود را با اصول انضباطی پذیرفته شده منطبق سازد. تشکیلات حرفه ای و دیگر انجمن های بیمه ای باید اصولی را تدوین نموده و اعضاء خود را موظف نمایند که در فعالیتهای حرفه ای خود این اصول را اخلاقاً رعایت نمایند.

ه - هماهنگی قوانین و مقررات بیمه ای

به منظور افزایش همکاریهای قاره ای بین دست اندرکاران امور بیمه ای در آفریقا، لازم است در طول دهه آینده هماهنگی بین مقررات و قوانین بیمه ای کشورهای مختلف آفریقا افزایش یابد. انجمن در شرف تأسیس حقوق بیمه در آفریقا بایستی همانند انجمن نظارت گران بیمه ای آفریقا که به تازگی تأسیس یافته است نقش مفید و قابل توجهی را در این خصوص ایفا نماید.

به منظور مقابله با درگیری های آینده، مدیر بیمه ای دهه ۱۹۹۰ و سالهای بعد از آن باید علاوه بر تواناییهای مدیریتی از تحصیلات و تخصص بالاتری نیز برخوردار باشد. زیرا از او انتظار